

Z hnízdní biologie sýkory parukářky (*Parus cristatus*)

From breeding biology of Crested Tit (*Parus cristatus*)

Jiří Zajíc

Intenzivní lesní hospodářství přináší s sebou sníženou nabídku hnízdních příležitostí pro ptáky hnízdící v dutinách. Poskytnutím umělých hnízdišť lze tento nedostatek do jisté míry eliminovat.

Hnízdní populace sýkory parukářky (*Parus cristatus*) byla sledována v lesích v okolí Bělče nad Orlicí (okres Hradec Králové, kvadrát DFS 5861). Zde byly již po roce 1975 vyvěšovány budky typu sýkorník. V 80. letech byla soustava budek doplněna na počet okolo 250 ks a v 90. letech v rámci biologické ochrany lesních porostů Městských lesů Hradec Králové prováděné firmou SILVA bylo pokryto území od Krňovic až po Hradec Králové 1500 ks budek.

Populace byla sledována v jádrové oblasti jižně od Bělče nad Orlicí. Nacházejí se zde lesní porosty, ve kterých je základní dřevinou borovice lesní, jako přimíšená dřevina je zastoupen smrk a jako vtroušené dřeviny mj. dub, modřín, jedle, lípa a buk. Nadmořská výška sledované oblasti se pohybuje okolo 250 m, na okraji lesního porostu se nalézá rybník, oblastí protékají lesní potoky.

Údaje uvedené v textu pocházejí z let 1983-1999. V záznamech z tohoto období byly nalezeny údaje o 68 hnízdech sýkory parukářky.

Výškové umístění budek je dáno délkou žebříku použitého k vyvěšování a kontrolám. Všechny obsazené budky byly umístěny ve výšce od 2 do 3 m, což je rozdíl od údajů HUDCE (1983), který uvádí u 59,6% hnízd umístění do 2 m (u 34,6% hnízd dokonce jen do 0,5 m). Orientace vletového otvoru ke světovým stranám je zcela náhodná.

Časový průběh začátku hnízdění je uveden v tabulce 1.

Tab.1: Průběh začátku hnízdění sýkory parukářky (*Parus cristatus*).

Table 1: The beginning of breeding season of Crested Tit (*Parus cristatus*).

měsíc/dekáda (month/decade)	3/1	4/1	4/2	4/3	5/1	5/2	5/3	6/1	6/2
počet případů (number of cases)	2	3	11	9	3	10	4	3	1
									n=46

Tab.2: Velikost úplné snůšky sýkory parukářky (*Parus cristatus*).

Table 2: Clutch size of Crested Tit (*Parus cristatus*).

počet vajec (number of eggs)	3	4	5	6	7	8	9	$\bar{x}=5.71$
počet případů (number of cases)	2	2	13	16	6	1	1	n=41

Průměrný počet vajec vcelku koreluje s údaji HUDCE (1.c.), který však uvádí maximálně osmikusovou snůšku. Snůška 9 vajec byla zaznamenána v roce 1985. Dne 11.6.1985 bylo na hnízdě již 8 pull, asi 2 dny starých a 1 vejce, dne 19.6.1985 bylo 8 pull, okroužkováno, 9. vejce se nevylihlo. Mimo úplných snůšek byly zaznamenány neúplné snůšky 2 vajec (ve 2 hnízdech) a 3 vajec (v 1 hnízdě). Všechna tato 3 hnízda byla opuštěna. Tvarem ani zbarvením vajec se populace nelišila od údajů uváděných literaturou.

Počty mláďat v jednotlivých hnízdech ukazuje tabulka 3. Průměrný počet je nepatrně nižší než udává HUDEC (1.c.) pro populace bývalé ČSSR.

Tab.3: Počet mláďat v hnízdech sýkory parukářky (*Parus cristatus*).

Table 3: The number of chicks in a nest of Crested Tit (*Parus cristatus*).

počet mláďat (number of young)	3	4	5	6	7	8	$\bar{x}=4.90$
počet případů (number of cases)	7	7	15	6	4	1	n=40

Co se týče obsazeného typu budky, z 68 zahrnutí zvolily sýkory parukářky typ A s vletovým otvorem do 30 mm ve 24 případech (35,3%), typ B s vletovým otvorem 30-45 mm ve 31 případech (45,6%) a typ C s vletovým otvorem nad 45 mm ve 13 případech (19,1%). Budky s vletovým otvorem nad 45 mm nebyly do lesních porostů vyvěšovány. Zvětšení vletového otvoru má převážně na svědomí strakapoud velký (*Dendrocopos major*). Takto zvětšený vletový otvor byl podle potřeby opraven (opatřen plastovým krytem).

V letech 1984-1987 a 1989-1993 byla rovněž zjišťována denzita sýkor parukářek v jednom lesním oddělení o ploše 47 ha, které se nacházelo v okrajové zóně souvislého lesního porostu. Ve sledovaném období kolísala denzita od 0,0 do 0,6 páru na 10 ha lesního porostu (tabulka 4), což je méně, než uvádějí pro obdobné biotopy EXNEROVÁ (1990) a ŘEPA (1981).

Tab. 4: Denzita sýkory parukářky (*Parus cristatus*).

Table 4: The density of Crested Tit (*Parus cristatus*).

rok (year)	1984	1985	1986	1987	1989	1990	1991	1992	1993
párů/10 ha (pairs on 10 hectares)	0,2	0,4	0,4	0,2	0,6	0,6	0,0	0,2	0,0

Summary

A nest – box population of Crested Tit (*Parus cristatus*) in pine woods near Běleč and Orlicí (Eastern Bohemia, vicinity of Hradec Králové City) was controlled from 1993 to 1999. Data from 68 nests were obtained. The breeding used to start during 3rd decade of March to 2nd decade of June. The average number of eggs in completed clutch was 5,71, the average number of young was 4,90. The density varied from 0,0 to 0,6 pairs per 10 ha.

Literatura

- EXNEROVÁ A., 1990: Succession of bird communities in the pine woods of southern Bohemia. In: ŠTASTNÝ, K., BEJČEK, V. (eds.): Bird Census and Atlas Studies. Proc.XIth Int.Conf.on Bird Census and Atlas Work: 303-307.
- HUDEC K. (ed.), 1983: Fauna ČSSR, sv. 23. Ptáci-Aves III/2. Academia, Praha.
- ŘEPA P., 1981: Kvalitativní a kvantitativní složení ptactva lesů Tachovské brázdy. Zprávy MOS, 39: 103-113.

Adresa autora: MUDr. Jiří Zajíc, Bratří Štefanů 810, 500 03 Hradec Králové